

بررسی وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار

حمید شفیق زاده^۱، نادر سلیمانی^۲، مریم شورابی^۳

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی شهرستان گرمسار انجام گردید. تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. از جامعه آماری ۲۷۱ نفری معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار، براساس جدول مورگان، نمونه ۱۶۰ نفر انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته در ابعاد اخلاقی، شخصیتی- رفتاری، اجتماعی، علمی- آموزشی و مدیریتی استفاده شد. روایی پرسشنامه از نوع روایی محتوایی با استفاده از نظرات اساتید راهنما، مشاور مورد تأیید قرار گرفت. ضریب پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۱ برآورد شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها آزمون‌های کلموگروف اسمیرنوف، t تک نمونه‌ای و آزمون فریدمن استفاده شد. نتایج نشان داد وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی شهرستان گرمسار در سطح مطلوبی می‌باشد. پنج صلاحیت‌ها به ترتیب میزان مطلوبیت از نظر معلمان عبارتند از: صلاحیت‌های اخلاقی، صلاحیت‌های شخصیتی- رفتاری، صلاحیت‌های اجتماعی، صلاحیت‌های علمی- آموزشی و صلاحیت‌های مدیریتی.

کلیدواژه‌ها: صلاحیت‌های حرفه‌ای، صلاحیت اخلاقی، صلاحیت شخصیتی- رفتاری، صلاحیت اجتماعی، صلاحیت علمی- آموزشی و صلاحیت مدیریتی.

پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۱۰/۲۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۸/۱۳

۱. استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران
shafiezadeh11@gmail.com (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران
drnasoleimani@yahoo.com

۳- دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار s.shoryabi62@gmail.com

مقدمه

از آنجا که کلید اصلی آموزش و پرورش در دست معلمان است، هر گونه آموزشی در جهت بهبود جنبه‌های مختلف حرفه ای تدریس، می‌تواند اثرات عمیق بر یادگیری دانش‌آموزان و سازگاری آنان با مدرسه داشته باشد. امروزه فرایند جهانی شدن، راه را به سوی جامعه ای دانش مدار می‌گشاید که در آن دانش و اطلاعات، محور رشد و توسعه هر جامعه ای خواهد بود. بدهی است رویارویی با چالش‌های جوامع دانش مدار، نیازمند بازنگری و طراحی مجدد نظام‌های آموزشی و فرایند آموزش است (بازرگان، ۱۳۸۴). در فرایند آموزش پرورش دوره ابتدایی، عوامل بسیاری دخالت دارند که تغییر هر یک می‌تواند در سرنوشت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد. یونسکو (۲۰۰۸) آموزش را کلید توسعه جوامع و مسیری می‌داند که افراد را برای تحقق توانایی‌ها و افزایش کنترل بر تصمیمات اثرگذار بر آن‌ها توانمندسازی می‌سازد. کمیسیون بین المللی یونسکو آموزش برای قرن ۲۱ معتقد است که یادگیری در سراسر زندگی و مشارکت در جامعه یادگیری از عوامل کلیدی پاسخگویی به چالش‌های جهان به سرعت در حال تغییر است. کمیسیون مذکور بر ۴ ستون یادگیری یعنی یادگیری برای دانستن، یادگیری برای انجام دادن، یادگیری برای با هم زیستن و یادگیری برای شدن تأکید می‌نماید (ص، ۶). جامعه امروز از فراهم نمودن اجباری آموزش به سمت تمرکز بر کیفیت آموزش و پرورش حرکت کرده و اصلاحات جدید برنامه درسی بر پرورش مهارت‌های فراگیران، یادگیری چگونه یاد گرفتن، توسعه برنامه درسی و استفاده از راهبردهای متنوع تدریس تأکید می‌نمایند. چنین تغییراتی مستلزم تغییر نقش معلم است (لی و همکاران، ۲۰۰۳). نقش معلم از مخابره کننده اطلاعات، به یاریگر فراگیری، راهنما و هم درس با دانش آموز تغییر می‌یابد. این نقش جدید از اهمیت مقام معلم نمی‌کاهد، بلکه مستلزم دانش و مهارت جدید است. در چنین محیطی، دانش آموز در فرایند یادگیری خود مسئولیت بزرگ تری را به عهده می‌گیرد، چرا که می‌بایست بجوید، بیابد، نتیجه بگیرد و دانسته‌های خود را با دیگران شریک شود. فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزارهای نیرومندی برای پشتیبانی از این سیر تحول به سوی فراگیری دانش آموز محور و نقش جدید معلم و شاگرد فراهم می‌کند (شمس، ۱۳۸۴).

در دنیای امروز، حجم، تنوع و عمق توقعات و انتظارات مرتبط با نظام آموزش و پرورش، آن چنان است که نظام مذکور، با شرایط، امکانات، روش‌ها و نیروی انسانی فعلی به هیچ وجه نمی‌تواند از عهده رسالت خود بر آید. نظام آموزش و پرورش باید متحول شود و تغییراتی بنیادین و اساسی در آن به وجود آید. اصولاً هیچ سازمان و نهادی نمی‌تواند هدف‌هایی معقول اتخاذ کند و کار اثر بخشی در جهت تحقق آن هدف‌ها انجام دهد، مگر آن که تمامی اعضایش، از صدر تا زیر، مفروضات خود را درباره آینده، مورد تجزیه و تحلیل و بازنگری جدی قرار دهند تا بتوانند آن را بر اساس واقعیات اصلاح کنند. (پرداختچی، ۱۳۷۴)، معلم در گذشته تنها یک وظیفه داشت و آن تربیت و نهادینه کردن افراد متعلق به یک کشور بود؛ در حالی که امروز، وظیفه اصلی معلم تبدیل فرد به شهروندی جهانی است؛ شهروندی که متعلق به جامعه بین الملل در حال شدن است (درائی، ۱۳۸۴).

ایجاد تغییرات مناسب با تحولات فناوری در عرصه اطلاعات و ارتباطات، یکی از محورهای جدی تغییر در قرن بیست و یکم است. دست‌اندر کارهای نظام آموزشی بر این نکته تأکید می‌ورزند که می‌توان با به کارگیری ابزارهای اطلاعاتی روزآمد، قابلیت‌ها و شایستگی‌های متناسب با نوآوری‌ها را در معلمان به وجود آورد. در آرمان‌هایی که از سوی صاحب نظران برای نظام‌های تعلیم و تربیت مطرح می‌شود، از معلم به عنوان نقطه اتکای هر تغییر و تحولی یاد می‌شود (مهرمحمدی، ۱۳۷۹)، تغییر و تحول یکی از پدیده‌های انکار ناپذیر هستی است و در این وادی خلقت بشر برای طی طریق، به سوی کمال بنا نهاده شده است. هر گاه این امید و حرکت به سوی کمال و خودشکوفایی را از انسان بگیریم، معنی و مفهوم زندگی را از انسان گرفته ایم (سید مصطفایی، ۱۳۷۸). آموزش و پرورش سنگ زیر بنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه است. بررسی عوامل موثر پیشرفت و ترقی در جوامع پیشرفته نشان می‌دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار بوده‌اند (همان). بنابراین همه کشورها به معلمان اثر بخش، با انگیزه و کارا، به عنوان یک فرضیه ی اصلی آموزش و پرورش نیاز دارند، تا بتوانند خود را در قالب سیستم تعلیم و تربیتی خوب، پرورش داده و برای آینده ای بهتر آماده سازند در شرایط کنونی نیاز کشور ما به چنین معلمانی، بیش از سایر کشورهاست. علی رغم این نیاز مبرم، هنوز به نیازهای مادی و معنوی معلمان کم توجهی می‌شود و این گونه بی توجهی‌ها با

ابزار کمبود بودجه توجیه می‌شود (اسماعیل سرخ، ۱۳۸۱). لذا معلمان در گسترش آموزش و پرورش نقش کلیدی دارند. مهمترین عامل کیفیت کنش و واکنش‌هایی است که میان معلمان و دانش‌آموزان اتفاق می‌افتد. عناصر این تعامل، دانش، مهارت و حساسیت معلم از یک سو و انتظارات یادگیری، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و ویژگی فرهنگی یادگیرندگان از سوی دیگر هستند که موفقیت یا شکست آموزش و پرورش را تعیین می‌کنند. بنابراین به کارگماردن تواناترین و شایسته‌ترین افراد برای حرفه معلمی حیاتی‌ترین مسأله است، و حیاتی‌تر از آن برنامه‌های تربیت معلم و آموزش‌های ضمن خدمت است که با کیفیت برتر و بالاتر فراهم آیند و برای معلمان این فرصت پیش آید تا دانش و مهارت خویش را در طول دوران خدمت افزایش دهند. کیفیت هر نظام آموزشی در نهایت به کیفیت معلمان آن جامعه وابسته است (روؤف، ۱۳۷۹).

در تاریخ آموزش و پرورش ایران، معلمان پس از استخدام، به رغم تمامی کاستی‌های نظام استخدامی، روانه کلاس درس شده‌اند و کمتر صلاحیت‌های آنان از ابعاد حرفه‌ای و تخصصی و روابط انسانی سنجیده شده است و فقط آموزش‌های کوتاه مدت موردی براساس تغییر محتوای برخی کتب یا آموزش‌های درازمدت ضمن خدمت با محتوای حجیم آموزشی، فاقد کارآیی و نامتناسب با نیازهای دانش‌آموزان به آنان ارائه شده است که با گذشت زمان دانش و آموخته‌های اولیه ناکارآمد شده، همه ساله با روش‌ها و شیوه‌های تکراری به تدریس ادامه می‌دهند (شعبانی، ۱۳۸۳).

هونگ و همکاران (۲۰۰۸) ناهماهنگی بین صلاحیت‌های تربیت معلم پیش از خدمت و صلاحیت‌های مورد نیاز تدریس معلمان ضمن خدمت را مورد بررسی قرار دادند. با استفاده از تحلیل عامل صلاحیت‌های معلمان در ۶ دسته اصلی توانایی فکری، سیستم ارزشها، مهارت‌های بین فردی، توانایی مدیریت، توانایی‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی دسته بندی شد. نتایج پژوهش تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین نظر معلمان در مورد صلاحیت‌های تربیت پیش از خدمت معلمان و نیازمندی‌های شغلی معلمان در حال خدمت نشان نداد. بیشترین تفاوت بین سه گویه مدیریت ریسک، تفکر پیش کنشی و تفکر منطقی بود که این صلاحیت‌ها در طول دوره تربیت معلم به اندازه کافی و مورد نیاز حرفه معلمی، توسعه داده نشده است. هانتلی (۲۰۰۸) قابلیت‌های

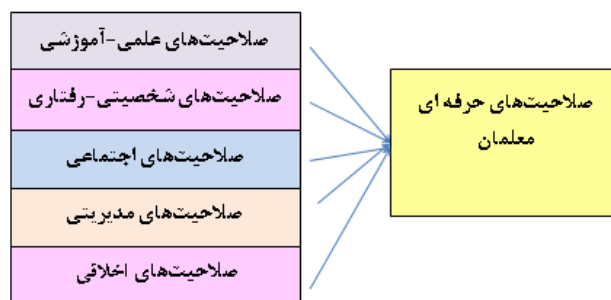
معلمان را در سه زمینه دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای دسته‌بندی کرده است. دانش حرفه‌ای شامل دانش محتوا، شناخت دانش آموز و آگاهی از تدریس و یادگیری است. عمل حرفه‌ای از طراحی یادگیری، ایجاد محیط یادگیری و سنجش و ارزشیابی یادگیری تشکیل شده است و تعهد حرفه‌ای، یادگیری حرفه‌ای، مشارکت، رهبری، ارزش‌ها، ارتباطات و اخلاقیات را شامل می‌شود. منیوی (۲۰۰۵) پژوهشی با عنوان «ادراک معلمان از عدم صلاحیت حرفه‌ای و ممانعت از اخراج معلمان فاقد صلاحیت» در مدارس ابتدایی ایالت ویرجینیا انجام داد. نتایج نشان داد که از نظر معلمان عناصر تشکیل‌دهنده عدم صلاحیت حرفه‌ای معلمان به ترتیب اولویت عبارتند از: ناتوانی در بیان روشن و واضح موضوع درس، ضعف مهارت‌های مدیریت کلاس، حکم حرفه‌ای ضعیف، ضعف نگرش در مورد مسئولیت تدریس، داشتن رفتاری که باعث ضعف روحیه یا ترس دانش‌آموزان شود، ضعف در مهارت‌های خواندن، نوشتن یا صحبت کردن، فقدان مهارت لازم در مورد موضوع، عدم موفقیت در تدریس برنامه‌های درسی تعیین شده، سرپیچی از مقررات مدرسه، نداشتن طرح درس، عدم مشارکت در توسعه حرفه‌ای، عدم برقراری ارتباط با همکاران، عدم برقراری ارتباط یا ارتباط ضعیف با والدین دانش‌آموزان، فقدان ارتباط با مافوق، مقاومت در برابر برنامه‌های مدرسه یا ناحیه، شکایت مکرر والدین، پیشرفت تحصیلی پایین دانش‌آموزان و نرخ بالای افت تحصیلی. کاستر و همکارانش (۲۰۰۵) صلاحیت معلمان را در پنج دسته اصلی و زیر مجموعه‌های آن‌ها تقسیم می‌کنند که عبارتند از: ۱- دانش تخصصی شامل: داشتن اطلاعات لازم در زمینه دانش تخصصی، توسعه و به روز نگهداشتن آن ۲- ارتباطات شامل: برقراری ارتباط با دانش‌آموزان با داشتن پیشینه مختلف، هدایت انجام وظایف، تحلیل و روشن‌سازی دیدگاه‌های دانش‌آموزان ۳- سازماندهی شامل: تعیین سیستم عملکرد دانش‌آموزان، مدیریت زمان و تنظیم برنامه درسی مطابق اهداف سازمان ۴- پداگوژی که چهار عامل را در بر می‌گیرد که عبارتند از: کمک به دانش‌آموزان و تعیین نیازهای یادگیری، تنظیم برنامه درسی بر اساس نیاز دانش‌آموزان مختلف، طراحی فعالیت‌هایی برای تسهیل یادگیری و رشد فراگیران، استفاده از فن آوری اطلاعات در درس ۵- صلاحیت رفتاری شامل: داشتن رویکرد آزادمنشانه، نگرش پیش‌کنشی، کنجکاوی در مورد تازه‌ها، صداقت و درستی. سو و همکارانش (۱۹۹۶) پژوهشی با عنوان «تأثیر تمرین تدریس: ادراک صلاحیت معلم در بین دانشجو-معلم» در چین انجام دادند. نتایج پژوهش

نشان داد که بین ادراک دانشجو- معلمان در مورد صلاحیت‌های معلمان قبل و بعد از تدریس تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. در این پژوهش شاخصهای مورد استفاده در ابزار جهت تعیین صلاحیت معلم در ۴ حیطه کلاس درس، مدرسه، جامعه و حرفه‌ای تقسیم شده است.

جام و شاه حسینی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و مشارکت در برنامه ریزی درسی مدرسه محور» به نتایج زیر رسیده است: تسلط بر محتوای برنامه درسی، مقید بودن به شئون اسلامی و توانمندی در اداره کلاس از صلاحیت‌های الزامی حرفه معلمی است. نیک نامی و کریمی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان آموزش عمومی و ارائه چارچوب ادراکی مناسب» به این یافته رسید وضع موجود صلاحیت‌های معلمان در بعد شخصیتی و اخلاقی در وضعیت بالاتر از متوسط قرار دارند، ولی در بعد آموزشی، رفتاری شناختی و مدیریتی در سطح متوسط و در مؤلفه‌های فناوری، توسعه حرفه‌ای، فکری و تدریس از وضعیت ضعیفی برخوردارند. یافته‌های دانش پژوه (۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان «سنجش مهارت‌های حرفه‌ای (تدریس) معلمان دوره راهنمایی (علوم و ریاضی)» نشان داد که معلمان در برخی از راهکارهای تدریس مانند فنون پرورش مهارت‌های علمی، نارسایی‌هایی وجود دارد. نتایج نشان داد معلمان مطالب درسی را با زندگی واقعی دانش‌آموزان کمتر ربط می‌دهند و به جای آن که راهنمای دانش‌آموزان را فرضیه‌سازی و تفکر علمی و حل مسأله‌ها دارند، اغلب سعی می‌کنند محتوای برنامه را روش‌های غیر فعال و سنتی در ذهن دانش‌آموزان منتقل کنند. معلمان از برخی اصول راهکارهای تدریس که تسهیل‌کننده فرایند یاددهی و یادگیری هستند آگاهی کافی ندارند یا فرصت اجرای آن را در کلاس درس پیدا نمی‌کنند. نتایج پژوهش دانش پژوه و فرزاد در سال (۱۳۸۵) در زمینه «ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی» نشان داد که معلمان ابتدایی برخلاف آن که در کلیات تدریس از مهارت نسبی برخوردارند، اما در اجزای مهم تدریس با برخی نارسایی‌های جدی مواجه‌اند. در فعالیت‌های آموزشی کلاس درس، به هدف‌های مهارتی، کمتر از هدف‌های دانشی و نگرشی توجه می‌کند. اکثر آنان پایبند الگوهای سنتی آموزش هستند و از فناوری اطلاعات و روش‌های فعال به صورت محدود استفاده می‌کنند. نتایج تحقیق نشان داد که معلمان مورد مطالعه در برخی از جنبه‌های اساسی مانند استفاده از شیوه‌های فعال تدریس و روش حل مسأله که در نظریه‌های نوین آموزشی مانند روان‌شناسی

شناختی و روان‌شناسی سازنده گرا مطرح است توجه کافی مبذول نمی‌دارد. روش تدریس آنان بیش‌تر معلم محور است تا دانش آموز محور، به عبارت دیگر روش‌های فعال تدریس که مستلزم برانگیختن دانش‌آموزان به فعالیت کلاسی است چندان بهایی نمی‌دهند و در دست‌یابی هدف‌های مهارتی موفق نبوده‌اند. حاتمی (۱۳۸۳) در پایان نامه دکتری خود با عنوان «طراحی یک مدل ارزشیابی عملکرد معلمان ابتدایی»، صلاحیت‌های معلمان را که باید مورد ارزیابی قرار گیرد به قرار زیر آورده است: عملکرد حرفه‌ای: آگاهی از موضوع تدریس آن، مدیریت بر یادگیری دانش‌آموزان و تعهد و مسئولیت در این امر، ارزیابی منظم پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و اتخاذ تدابیر لازم، تعهد و مسئولیت در برابر رشد حرفه‌ای خود، ارائه سطح بالای رفتار حرفه‌ای. رفتار شغلی: رعایت مقررات و انضباط اداری، رفتار و برخورد مناسب با اولیاء دانش‌آموزان، رفتار و برخورد مناسب با همکاران، انتقال تجربیات و کمک به همکاران، پشتکار و جدیت در کار، ابتکار، خلاقیت و نوآوری، انعطاف‌پذیری. رفتار اخلاقی: اعتقاد به حفظ و رعایت ارزش‌های دینی، اعتقاد به رعایت و ترویج اخلاق حسنه در محیط مدرسه. شاخص‌های عملکردی: علاقه مندی به تعلیم و تربیت، آگاهی از فنون اداره کلاس، شناخت تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، داشتن روحیه تعاون و همکاری با مدرسه. جمالی (۱۳۷۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی صلاحیت‌ها و ویژگی‌های شغلی و حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی» به این نتیجه رسید معلمان مقطع ابتدایی (نمونه مورد بررسی) در سطح مطلوبی از صلاحیت‌های حرفه‌ای و شغلی لازم شغل معلمی هستند و همچنین مشخص گردید که بین رضایت شغلی معلمان و صلاحیت‌ها و ویژگی‌های حرفه‌ای آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

توضیحات بالا نشان می‌دهد که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان به ویژه در دوره ابتدایی از چه اهمیت بالایی برای سازمان آموزش و پرورش امروزی برخوردار است. با استناد به این پیشینه پژوهشی، عوامل زیادی در ارتقاء صلاحیت معلمان تاثیرگذار هستند. از این رو، در این تحقیق، پنج متغیر اصلی در این رابطه مورد بررسی قرار گرفتند. شکل ۱، چارچوب مفهومی تحقیق حاضر را نشان می‌دهد:

شکل ۱. چارچوب مفهومی تحقیق

فرضیه اصلی

سطح صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار در حد مطلوبی می‌باشد
فرضیات فرعی:

۱. سطح صلاحیت‌های علمی-آموزشی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.
۲. سطح صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.
۳. سطح صلاحیت‌های اجتماعی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.
۴. سطح صلاحیت‌های مدیریتی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.
۵. سطح صلاحیت‌های اخلاقی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش عبارت است از کلیه معلمان دوره ی ابتدایی شهرستان گرمسار که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تدریس و آموزش بودند تعداد ۲۷۱ نفر می‌باشد که با استفاده از جدول مورگان در مجموع ۱۶۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بوده که بر اساس مطالعه ادبیات تحقیق و با توجه به اهداف پژوهش تدوین شده است. سؤالات پژوهش مشتمل بر ۷۶ سؤال بسته پاسخ می‌باشد. هر دسته از سؤالات به بررسی بعدی از ابعاد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان پرداخته‌اند. روایی پرسشنامه از نوع روایی محتوایی با استفاده از نظرات اساتید راهنما، مشاور مورد تأیید قرار گرفت. ضریب پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۱ برآورد شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها آزمون‌های کلموگروف اسمیرنوف، t تک نمونه‌ای و فریدمن استفاده شد.

یافته‌ها

در این بخش با توجه به داده‌های به دست آمده و با استفاده از آزمون‌های آماری به آزمون سؤالات تحقیق پرداخته می‌شود. ابتدا نرمال بودن جامعه آماری با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج این آزمون در جدول زیر آمده است.

جدول ۱. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن جامعه

متغیر	شاخص‌ها
صلاحیت حرفه‌ای	Z
	Sig

با توجه به سطوح معناداری به دست آمده، متغیر صلاحیت‌های حرفه‌ای نرمال می‌باشد و برای بررسی فرضیه‌های تحقیق مربوط به این متغیر از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده می‌شود.

فرضیه فرعی ۱: سطح صلاحیت‌های علمی-آموزشی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت‌های علمی-آموزشی

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
صلاحیت‌های علمی-آموزشی	۳.۷۶۶	۰.۱۲۹	۱۵۹	۷۴.۵۷۹	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت‌های علمی-آموزشی معلمان مقطع ابتدایی، بالاتر از سطح متوسط (۳.۷۶۶) می‌باشد. با توجه به جدول ۲، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۷۴.۵۷۹) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا فرض صفر رد می‌شود، یعنی می‌توان نتیجه گرفت سطح صلاحیت‌های علمی-آموزشی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد. فرضیه فرعی ۲: سطح صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد.

جدول ۳. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (P)
صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری	۴.۰۵۲	۰.۱۴۴۵	۱۵۹	۹۲.۰۵۶	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری معلمان مقطع ابتدایی، بالاتر از سطح متوسط (۴.۰۵۲) می‌باشد. با توجه به جدول ۳، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۹۲.۰۵۶) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا فرض صفر رد می‌شود، یعنی

می توان نتیجه گرفت سطح صلاحیت های شخصیتی - رفتاری معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

فرضیه فرعی ۳: سطح صلاحیت های اجتماعی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

جدول ۴. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت های اجتماعی

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
صلاحیت های اجتماعی	۳۸۷۴	۰.۲۴۱۶	۱۵۹	۴۵.۷۶	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت های اجتماعی معلمان مقطع ابتدایی، بالاتر از سطح متوسط (۳۸۷۴) می باشد. با توجه به جدول ۴، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۴۵.۷۶) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا فرض صفر رد می شود، یعنی می توان نتیجه گرفت سطح صلاحیت های اجتماعی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

فرضیه فرعی ۴: سطح صلاحیت های مدیریتی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

جدول ۵. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت های مدیریتی

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
صلاحیت های مدیریتی	۳۴۲۲	۰.۱۷۸۱	۱۵۹	۲۹.۹۶	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت های مدیریتی معلمان مقطع ابتدایی، بالاتر از سطح متوسط (۳۴۲۲) می باشد. با توجه به جدول ۵، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۲۹.۹۶) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا فرض صفر رد می شود، یعنی می توان نتیجه گرفت سطح صلاحیت های مدیریتی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

فرضیه فرعی ۵: سطح صلاحیت های اخلاقی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

جدول ۶. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت های اخلاقی

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
صلاحیت های اخلاقی	۴۰۸۷	۰.۲۵۶۹	۱۵۹	۵۳.۵۳	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت های اخلاقی معلمان مقطع ابتدایی، بالاتر از سطح متوسط (۴۰۸۷) می باشد. با توجه به جدول ۶، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۵۳.۵۳) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا فرض صفر رد می شود، یعنی می توان نتیجه گرفت سطح صلاحیت های اخلاقی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می باشد.

فرضیه اصلی: وضعیت موجود صلاحیت های حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار در سطح مطلوبی می باشد.

جدول ۷. آزمون t تک نمونه مربوط به صلاحیت‌های حرفه‌ای

عامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
صلاحیت‌های حرفه‌ای	۳۸۴	۰.۰۹۳	۱۵۹	۱۱۴.۱۳	۰.۰۰۰

میانگین صلاحیت‌های حرفه‌ای، بالاتر از سطح متوسط (۳۸۴) می‌باشد. با توجه به جدول ۷، سطح معناداری ($p=0.000 < 0.05$) و همچنین آماره آزمون بدست آمده t (۱۱۴.۱۳) از t جدول (۱.۶۴۵) بزرگتر است، لذا دلیلی فرض صفر رد می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار در سطح مطلوبی می‌باشد. به منظور اولویت بندی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان گرمسار از آزمون فریدمن استفاده شده است. نتایج به دست آمده از این آزمون در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. اولویت بندی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان گرمسار

رتبه	عوامل	میانگین	رتبه میانگین
۱	صلاحیت‌های اخلاقی	۴.۰۸	۴.۱۵
۲	صلاحیت‌های شخصیتی-رفتاری	۴.۰۵	۴.۰۵
۳	صلاحیت‌های اجتماعی	۳.۸۷	۳.۱۹
۴	صلاحیت‌های علمی-آموزشی	۳.۷۶	۲.۴۷
۵	صلاحیت‌های مدیریتی	۳.۴۲	۱.۱۴

سطح معناداری: ۰.۰۰۰

همانطور که از جدول ۸ پیداست اولویت بندی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان گرمسار به ترتیب عبارتند از: ۱. صلاحیت‌های اخلاقی، ۲. صلاحیت‌های شخصیتی و رفتاری، ۳. صلاحیت‌های اجتماعی، ۴. صلاحیت‌های علمی-آموزشی و ۵. صلاحیت‌های مدیریتی.

بحث و نتیجه گیری

در حال حاضر پیشرفت‌ها، تغییرات و تحولات سریعی در جهان صورت می‌گیرد که تاثیر این تغییرات در مراحل مختلف زندگی چشمگیر و غیر قابل اجتناب است. بنابراین ضرورت آشنایی با تعلیم و تربیت حتی به صورتی ساده و مقدماتی برای افرادی که دارای مشاغل ساده و غیرحرفه‌ای هستند روز به روز آشکارتر می‌گردد. از طرفی صیانت ذات انسان، که انسان شدن است یعنی آنچه را که می‌تواند بین زندگی انسان و حیوان تفاوت بخشد فقط می‌توان از طریق آموزش و پرورش در افراد ایجاد نمود. لذا رسیدن به مراحل انسانی شدن و در نهایت رسیدن به قرب الهی مستلزم

آموزش و پرورش صحیح و اسلامی می‌باشد. (تقی ندیمی، ۱۳۷۲). تحول اساسی و پایدار در هر جامعه در گرو متحول شدن نظام تعلیم و تربیت آن جامعه است و محور اصلی تحول و توسعه نظام تعلیم و تربیت بهبود کیفیت کار معلم و شناخت صلاحیت‌ها و ویژگی‌های آنها می‌باشد. یکی از عناصر اصلی در نظام آموزشی معلم است، معلم بهترین فرد در فرایند تدریس در کلاس است، با توجه به این که آموزش و یادگیری بیشتر از طریق تعامل بین معلم و فراگیر در کلاس درس اتفاق می‌افتد، شایسته است عوامل مؤثر بر آن از طریق روش‌های علمی مورد بررسی قرار گیرد. از آنجا که آموزش و پرورش دوره ابتدایی بعنوان رکن اصلی آموزش و پرورش کشور محسوب می‌شود، به عنوان اولین دوره آموزش عمومی وظیفه دارد، دانش آموزان را برای ورود به زندگی اجتماعی آماده نماید. با توجه به ویژگی‌های دانش آموزان در این دوره نقش معلمان ابتدایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، و به دلیل اهمیت فوق العاده آموزش و پرورش ابتدایی باید در این مقطع به جای استفاده از معلمان بی تجربه و کم سواد و فاقد صلاحیت مربوطه از معلمان مجرب و باسواد، دارای ویژگی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای لازم معلمی استفاده شود. همه معلمان کم و بیش از صلاحیت‌های حرفه‌ای برخوردارند؛ صلاحیت‌هایی که در طول خدمتشان ارتقاء می‌یابد و معلم را در مواجهه با چالش‌های تدریس و یادگیری یاری می‌دهد. لذا معلمان باید از ویژگی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی برخوردار باشند، تا بتوانند برنامه درسی را بخوبی اجرا کنند و به دانش آموزان یادگیری را بیاموزند. داشتن صلاحیت، قابلیت و توانمندی مهمترین شرط احراز موفقیت هر شغل و حرفه‌ای است. این امر به خصوص در آموزش و پرورش و حرفه معلمی از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا صلاحیت و قابلیت‌های معلمان ضامن بقا و تداوم نظام آموزشی و دستیابی به هدف‌های متعالی است. بنابراین هر چه صلاحیت معلمان افزایش یابد، به همان میزان کیفیت نظام آموزشی بهبود یافته، معلمان در انجام وظایف و فعالیت‌های حرفه‌ای خود عملکرد بهتری خواهند داشت. بنابراین اگر معلمان بخواهند در انجام وظایف حرفه‌ای خود موفق باشند و به دانش آموزان در دستیابی به عملکرد تحصیلی کمک کنند، لازم است به انواع صلاحیت‌های ضروری برای رسیدن به موفقیت حرفه‌ای مجهز شوند

نتایج نشان داد سطح صلاحیت‌های علمی- آموزشی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، عابدی (۱۳۸۲) و دانش پژوه (۱۳۸۲)

همخوانی ندارد. سطح صلاحیت‌های شخصیتی - رفتاری معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، همخوانی دارد. نتایج نشان داد سطح صلاحیت‌های اجتماعی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، همخوانی دارد. سطح صلاحیت‌های مدیریتی معلمان مقطع ابتدایی نیز در حد مطلوبی می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، همخوانی ندارد. علاوه بر این، سطح صلاحیت‌های اخلاقی معلمان مقطع ابتدایی در حد مطلوبی می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، همخوانی دارد.

در یک جمع بندی کلی وضعیت موجود صلاحیت‌های حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان گرمسار در سطح مطلوبی می‌باشد و از سطح متوسط بیشتر می‌باشد. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات کریمی (۱۳۸۸)، همخوانی ندارد. ولی با نتایج جمالی (۱۳۷۹) همسو می‌باشد. یافته‌های پژوهش از نظر دسته بندی مؤلفه‌ها با پژوهش هانتلی (۲۰۰۳)، هونگ و همکاران (۲۰۰۸) و کریمی (۱۳۸۸) مطابقت دارد.

از آنچه در این پژوهش آمده می‌توان چنین استنباط نمود، صلاحیت‌ها به ترتیب میزان مطلوبیت و معنی داری از نظر معلمان ابتدایی شهرستان گرمسار عبارتند از: ۱. صلاحیت‌های اخلاقی، ۲. صلاحیت‌های شخصیتی و رفتاری، ۳. صلاحیت‌های اجتماعی، ۴. صلاحیت‌های علمی - آموزشی و ۵. صلاحیت‌های مدیریتی. می‌باشد. بنابراین وجود صلاحیت‌های حرفه ای معلمان در آموزش و پرورش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد، لذا برای ارتقاء صلاحیت معلمان پیشنهاد می‌شود، صلاحیت‌های معلمان به صورت تخصصی، به تفکیک مقاطع آموزشی و رشته‌های مختلف مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. ایجاد مرکز سنجش صلاحیت‌های معلمان در آموزش و پرورش و به کارگیری چارچوب در سنجش صلاحیت‌های معلمان و اعطاء رتبه به آنها، طراحی و تدوین برنامه‌های رشد و توسعه حرفه ای معلمان قبل و ضمن خدمت و استفاده از سیاست‌های تشویقی در رابطه به دانش افزایی نیز توصیه می‌شود.

در پایان می‌توان گفت ما در آموزش و پرورش با توجه به فشرده شدن و یکپارچگی جهان با مطالعه و تحقیق عمیق و بهره گیری از منابع و امکانات، نیازمند استراتژی نوآوری و خلاقیت و تحرک اجتماعی هستیم تا با تحولات جدید و روش‌های تازه، اندیشه‌های نو و سازنده را توسعه

دهیم. از آنجایی که قرن حاضر، قرن اطلاعات، ابتکار و مهارت و سرعت می باشد بنابراین ویژگی ها و صلاحیت های معلم در این قرن بر اساس این اصول می باشد، با توجه به آنچه درباره صلاحیت معلم، روش تدریس و محتوای دانش و مهارت های لازم برای حرفه او ذکر شد معلم اگر با اصول و مبانی و هدف های آموزش و پرورش، ویژگی های دانش آموزان و نیازهای آنان، روش های تدریس و دیگر مهارت های آموزشی آشنا نباشد، نمی تواند زمینه شکوفایی استعداد دانش آموزان را فراهم کند. بنابراین اگر معلمان بخواهند در انجام وظایف حرفه ای خود موفق باشند و به دانش آموزان در دستیابی به عملکرد تحصیلی کمک کنند، لازم است به انواع صلاحیت های ضروری برای رسیدن به موفقیت حرفه ای مجهز شوند. در این زمینه به دلیل اهمیت و نقش معلم به عنوان عامل مؤثر در توسعه کیفی و محتوایی آموزش و پرورش و مورد توجه قرار دادن صلاحیت معلمان جهت ادامه فعالیت، طراحی و تدوین برنامه های کیفی رشد و توسعه حرفه ای معلمان قبل و ضمن خدمت، و با در نظر گرفتن وضعیت موجود معلمان به عنوان نقطه شروع تحول و برنامه ریزی ها در این مورد و تغییر و تحول در برنامه ها و خط مشی های استخدام و تربیت معلم پیشنهاد می گردد.

منابع

- بازرگان، عباس (۱۳۷۳). روش های ارزیابی تأثیر دوره های آموزش ضمن خدمت معلمان، **فصلنامه تعلیم و تربیت**، شماره ۴۰-۳۹، پاییز و زمستان ۷۳.
- بازرگان، زهرا (۱۳۸۴). **جهانی شدن و نقش مدیران آموزشی**، مجموعه مقاله های اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، انتشارات وزارت امور خارجه.
- بهنام جام، لیلیا- شاه حسینی، نجیبه (۱۳۹۰)، **ارتقاء صلاحیتهای حرفهای معلمان؛ پیش بایست مشارکت در برنامه ریزی درسی مدرسه- محور**، اولین همایش ملی تحول بنیادین در نظام برنامه درسی ایران، ۲۸ اردیبهشت
- پرداختچی، محمد (۱۳۷۴). مدیریت آموزشی به عنوان - قلمرویی حرفه ای. **فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش**. سال چهارم. شماره ۱.
- تقی پور ظهیر، علی (۱۳۷۲)، **اصول و مبانی آموزش و پرورش**، پیام نور تهران
- تقی پور ظهیر، علی (۱۳۷۳)، **اصول و مبانی آموزش و پرورش**، پیام نور تهران،

جمالی، محمدرضا (۱۳۷۹)، **بررسی صلاحیت‌ها و ویژگی‌های شغلی و حرفه‌ای معلمان مقطع**

ابتدایی (منطقه ۹ شهر تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد

حاتمی، حسین (۱۳۸۳) **طراحی یک مدل ارزشیابی عملکرد معلمان دوره ابتدایی**، پایان‌نامه

دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

دانش پژوه، زهرا (۱۳۸۲)، **سنجش مهارت‌های حرفه‌ای (تدریس) معلمان دوره راهنمایی (علوم و ریاضی).**

مؤسسه پژوهشی و برنامه ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی، سازمان پژوهش و برنامه

ریزی آموزشی.

دانش پژوه، ولی اله فرزاد (۱۳۸۵)، **ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی، فصلنامه**

نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۸، سال پنجم، زمستان.

درائی، کمال (۱۳۸۴). **مدرسه آینده در آینده نگری نظم نوین جهانی**، مجموعه مقاله‌های اولین

همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، انتشارات وزارت امور خارجه.

رؤوف، علی (۱۳۷۱). **تربیت معلم و کارورزی**. تهران: انتشارات فاطمی. چاپ اول.

رؤوف، علی (۱۳۷۹)، **جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم**، وزارت آموزش و پرورش، دانشکده

تعلیم و تربیت.

سید مصطفایی، میر علی (۱۳۷۸). **مطالعه شیوه‌های علمی ایجاد انگیزش شغلی دانشجویان مراکز**

تربیت معلم استان آ.ب.خ. ارومیه: سازمان آموزش و پرورش،

شعبانی، زهرا (۱۳۸۳)، **بررسی تطبیقی برنامه تربیت معلم ایران و چند کشور جهان، فصلنامه تعلیم و**

تربیت، شماره ۷۹، ص ۱۵۹.

شمس، محمد شهاب (۱۳۸۴)، **فن آوری‌های اطلاعات و ارتباطات در عرصه آموزش معلمان**،

کمیسیون ملی یونسکو. تهران: انتشارات

صافی، احمد (۱۳۷۶)، **سیمای معلمی** (چاپ اول)، تهران، انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران،

عابدی، لطفعلی (۱۳۸۲)، **تأملی بر سطوح سه گانه آماری، رسمی، تجربه شده برنامه درسی تربیت معلم**،

فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۷۳-۷۲، زمستان، ص ۴۵-۸۷.

ملکی، حسن (۱۳۸۴)، **صلاحیت‌های حرفه معلمی**، تهران: انتشارات مدرسه.

مهرمحمدی، محمود (۱۳۷۹)، **بازاندیشی فرایند یاددهی-یادگیری و تربیت معلم**. تهران،

انتشارات مدرسه.

ورنون، جوزف، (۱۳۷۹)، **بررسی پایگاه حرفه‌ای و احساس اجتماعی معلمان در آموزش و**

پرورش، ترجمه رضا محمدی، تهران، انتشارات سازمان پژوهش

- Darling - Hammond, L. (2003). Teacher Quality and Student Achievement: A review of State Policy Evidence. **Education Policy archives**, 8 (1), 13
- Koster. Bob, Mieke, Brekelmans. Fred. Korthagen& Theo, Wubbels. (2005). Quality requirments for teacher educators, **Teaching and Teacher Education**, Vol.21, No. 2. Pp.157-176
- Kleinhenz, Elizabeth & Lawrence Ingvarson (2007) **Standards for Teaching : Theoretical Underpinnings and Applications**, Wellington : New Zealand Teachers Council
- Meiers, M, & Ingvarson, L, (2006). Investiagation the links between teacher professional development and student leading out comes. **Journal of International Education**. 8(2), 213-22
- Menuey, Brendan P. (2005). Teachers, Perceptions of Professional Incompetence and Barriers to the Dismissal Process, **Journal of Personals Evaluation Education**, Vol 18.pp. 309-325.
- Richter, D, Kunter, M, Klusmanann, U, Ludtke, O, & Banmert, J. (2011). Professional development across the teaching career: Teachers uptake of formal and informal learning opportunities. **Teaching and Teacher Education**, 27 (1), 116-126.
- So, Wing-mui, May-hung Cheng & Chiao-liang. (1996). An Impact of Teaching Perceptions of Teacher Competence among Student-teachers, **Journal of Primary Education**, Vol.6,No.1&2,pp.45-56
- Talbert – Johnson, Carohn, (2006). Preparing Highly Qualified Teacher Candidates for Urban Schools The Importance of Dispositions, **Education and Urban Society**, Vol, 89 No 1. Pp. 147-190
- Tuinamuana, K. (2011). Teacher Professional Standards, Accountability, and Ideology: Altemative Discourses, **Australian Journal of Teacher Education**, 36(12), 72-82.
- Unesco. (2008). **ICT Competency standards for teachers company standards model**, Available at: <http://WWW.uneco.org/en/competeny-teachers>